

18 דצמבר 2022
כ"ד כסלו תשפ"ג

**"יצירת מערכת חינוך שבה
מה שילדים לומדים מאפשר להם
להיות אזרחים תורמים בחברה
היא מטרה מוסרית מן המעלה הראשונה"**

מייקל פולין

מהות החינוך היסודי הינו פיתוח וביסוס יסודות של ערכים, מיומנויות וידע, בדגש על מסוגלות, משמעות ורווחה נפשית. עלון זה מטרתו לשתף אתכם בתפיסת הייעוד של האגף לחינוך יסודי, בחזון, בפעולות המרכזיות, באתגרים, במענים השונים וזיקתם להלכות ושגרת היום יום בבית הספר. המידע המובא כאן בסעיף 1, יהווה עבורכם תשתית לפיתוח ותכנון התהליכים הבית ספריים.

היום אנו מדליקים נר ראשון של חנוכה, ובכל ערב בשמונת הימים הקרובים נדליק מחדש את הנרות החג, בכל יום ויום ובכל נר ונר מזכור את הדברים המיוחסים לרב קוק:

"צריך שכל איש ידע ויבין, שבתוך תוכו דולק נר, ואין נרו שלו כנר חברו ואין איש שאין לו נר. וצריך שכל איש ידע ויבין, שעליו לעמול ולגלות את אור הנר ברבים, ולהדליקו לאבוקה גדולה ולהאיר את העולם כולו" (מיוחס לרב אברהם יצחק הכהן קוק)

באמצעות עלון זה, מבקשת לפנות, באופן אישי, אל כל אחת ואחד מכם, לומר ולהזכיר כי האגף לחינוך יסודי כאן בשבילכן ובשבילכם. צוות האגף על מחלקותיו השונות, קשוב לצורכי השטח ופועל כל העת בכדי לתת מענים המכוונים, להתנהלות יומיומית איכותית ועילה, מחד, ומאידך, קידום מעני עומק, מבוססי חזון ערכי – חינוכי, התווית דרך והובלת תהליכים ארוכי טווח.

מזמינה כל אחת ואחד מכם לחשיבה פורצת דרך, יציאה מגבולות המוכר והידוע, יחמה, פיתוח והטמעת תהליכים חדשניים.

חג אורים שמח לכם ולבני משפחותיכם

חנה ללוש

מנהלת האגף לחינוך יסודי

מידע ועדכונים מהאגף לחינוך יסודי

1. מבט אל האגף לחינוך יסודי – ייעוד, חזון, אתגרים ותהליכים

האגף לחינוך יסודי על יחידותיו השונות מתמקד בהשבחת פדגוגית גיל היסודי והעלאת ההישגים הלימודיים והחברתיים-ערכיים.

מתוך כך, לאגף מספר מוקדי אחריות, המתווים את הראייה הכוללת, האגפית.

- ✓ ייזום מהלכים לגיבוש מדיניות
- ✓ זיהוי מגמות וגיבוש אסטרטגיה
- ✓ פיתוח רעיונות, מודלים, תוכניות וכלים
- ✓ ניהול שותפויות
- ✓ משוב ובקרה

בתהליכי ההערכות לשנה"ל תשפ"ג זיהינו חמישה אתגרים מרכזיים המשפיעים על מכלול התהליכים הפדגוגיים כמו גם הארגוניים – מנהלתיים, להלן:

- ✓ קידום למידה חברתית רגשית SEL
- ✓ צמצום פערים בדגש על אוריינות לשונית
- ✓ קידום הזדמנות שווה, הוגנות והכלה
- ✓ פיתוח מנהיגות הצוות החינוכי
- ✓ הטמעה ויישום של הגמישות הפדגוגית ניהולית

המענים השונים לאתגרים, מושתתים על חמישה עקרונות פעולה, מובילים והם:

- ✓ התגייסות של 'כפר שלם'
- ✓ תרבות שיח
- ✓ עבודה מבוססת נתונים
- ✓ ניהול שותפויות
- ✓ עבודה דיפרנציאלית

לאור הבנות אלו ועוד, שאלנו את עצמנו, ביחס לכל אתגר ואתגר, מהן ההשתמעויות המעשיות ומה נראה בבתי הספר כמענים אפקטיביים וכעדות לזיקה בין הצרכים והמענים, להלן:

הטמעה ויישום של הגמישות הפדגוגית ניהולית	פיתוח מנהיגות הצוות החינוכי	קידום הזדמנות שווה, הוגנות והכלה	צמצום פערים בדגש על אוריינות לשונית	קידום למידה חברתית רגשית SEL
<ul style="list-style-type: none"> • תוכנית עבודה בה קיימת התאמה בין צורך למענים סדיריות של המנהל עם מנהיגות הביניים • תוכניות המכוונות לקידום גמישות פדגוגית • יחמות ייחודיות של צוותי חינוך 	<ul style="list-style-type: none"> • תוכנית עבודה לקידום פיתוח ההון האנושי • שיתופי פעולה בין בעלי תפקידים • יחמות של הצוות החינוכי 	<ul style="list-style-type: none"> • מיפוי רב ממדי תוכנית עבודה בית ספרית, כיתתית ופרטנית • מעורבות כלל התלמידים בלמידה • סדיריות היועצות מורחבות יחמות מקדמות הוגנות • קידום שוויון הזדמנויות מגדרי • הטמעת תהליכי הוראה-למידה-הערכה המקדמים שוויון מגדרי • סביבות למידה המבטאות ייצוג שוויוני • יחמות חינוכיות 	<ul style="list-style-type: none"> • תוכנית עבודה מבוססת נתונים • חלוקה דיפרנציאלית של המשאבים (מותאמת לנתונים) • תהליכי הוראה למידה ממוקדים 	<ul style="list-style-type: none"> • תכנית חברתית בית ספרית בדגש על SEL • הזדמנויות לפיתוח SEL • עיסוק בסוגיות חינוכיות ערכיות בשיעורי חינוך ובתחומי הדעת • הפעלת יחמות תלמידים ומורים בבית הספר ובקהילה

2. שינויי אקלים

בשנת תשפ"ג יחול עיסוק ישיר וממוקד בנושא שינויי האקלים באמצעות:

א. שילוב הנושא בתוכנית הבית ספרית באופן מותאם גיל:

- למידה בתחומי הדעת השונים בדגש על תחומי המדעים, מולדת, גאוגרפיה אדם וסביבה, אומנות חזותית, תקשורת וקולנוע וביעורי החינוך הלשוני.
- שיח חברתי ערכי ב"שיעור חינוך – מפתח הל"ב" (בדגש על סילבוס שכבת הגיל ויחידות ההוראה בתוכנית המחודשת).
- הפעלת יוזמות של מעורבות חברתית – בדגש על מיזם "קחו אתכם את הזבל".

ב. חודש "שבט בטבע"

חודש "שבט בטבע" יוקדש לאירועים וללמידה הקשורים לשינויי האקלים, קיימות ושמירה על הסביבה באמצעות: סדנאות, פעילויות יצירה, יוזמות סביבתיות ועוד.

מיזם קחו אתכם את הזבל

הרעיון: לקיחת הזבל הביתה או למקום פינוי מסודר במטרה להוביל להקטנת הצריכה, למעבר לשימוש בכלים רב-פעמיים, לניהול פסולת יעיל יותר, לחיסכון תקציבי לניקיון המרחב הציבורי ולצמצום הפגיעה הסביבתית. תלמידים מכל שכבת הגיל יפעלו ליישום המיזם בהובלת המחנכות והרכזת החברתית ([פרטים נוספים](#)).

לרשות צוותי החינוך מידע, תכנים, יחידות הוראה למידה והצעות ליוזמות שפותחו במחלקה לחינוך לחיים בחברה שבאגף לחינוך יסודי - [מצ"ב קישור](#)

3. הנושא השנתי - "מנהיגים את הדרך - 75 שנה לעצמאות מדינת ישראל"

נושא זה יילמד במהלך שנת תשפ"ג ויגיע לשיאו בתאריך ו' בכסלו תשפ"ד, 19

בנובמבר 2023, עם ציון מועד 50 שנה לפטירת דוד בן גוריון.

הנושא ישולב בתחומי הדעת השונים, בפעילות החברתית-ערכית ובימי שיא לאורך השנה. הציר המארגן המלווה את הוראת הנושא הינו מנהיגות ומנהיגים מתולדות המדינה שתרמו לפיתוחה ושגשוגה ו- 50 שנה לפטירתו של ראש הממשלה הראשון, דוד בן גוריון.

חומרים רלוונטיים לשכבות הגיל השונות מתפרסמים [בפורטל הפדגוגי](#)

4. מבט על תוכניות ותהליכים בהובלת האגף, והחודש תוכנית אלמז, מגדר,

קרב ומודל הדרכה מאמנת

❖ תכנית 'אלמז'

תכנית "אלמז" (אבן חן באמהרית) אגף יסודי משדד החינוך. מטרת התוכנית היא חיזוק השליטה במקצועות הליבה והעצמת תפיסת המסוגלות של התלמידים בני הקהילה האתיופית. זאת בעזרת פיתוח מורה מצוות בית הספר כמומחה בקידום אוריינות שפתית ואחריותיות על בני הקהילה.

ביום שלישי 22.11.22 התקיים מפגש ארצי למורות ומדריכות המובילות את תוכנית "אלמז" ב"דרך החדשה" ביסודי.

חנה ללוש, מנהלת אגף יסודי פתחה בברכת חג סיגד שמח והוקרת תודה לצוותי החינוך המובילים את אלמז בבתי הספר. גילה קרול, ממונה מיומנויות יסוד ערכה סקירה קצרה מהמחקר בעולם ובארץ בנושא צמצום פערים, מבנה ועקרונות. הוצגה התוכנית לצמצום פערים באוריינות לשונית בהתייחס למיקוד הנדרש בתהליכי ההוראה והלמידה והאופן שבו כל השותפים פועלים להשגת מטרת העל. המדריכה הארצית לתוכנית "אלמז" קישרה בין התוכניות והעלתה את העקרונות והמאפיינים להוראה מיטבית הבאים לידי ביטוי ביישום עבודת מורי "אלמז": התבוננות הוליסטית על הילד, גיוס "כפר שלם", עבודה צוותית במודל הוראה ב-co, שיתוף ההורים והקהילה, נושאי לימוד הקרובים לעולם הילדים, גודל הקבוצות, תדירות מפגשי הלמידה והסדירויות המתבקשות.

❖ מגדר

בעולם בכלל ובישראל כחלק ממנו, אנו רואים פער הולך וגדל ברמות השכלה והישגים בין נשים לגברים. נשים יותר משכילות ומגיעות להישגים גבוהים יותר, זה משתקף גם בפערים בהישגי תלמידות לעומת תלמידים.

תלמידים בנים מגיעים להישגים נמוכים יותר מבנות ומראים סימני נשירה יותר מבנים. סוגיה זו בולטת יותר בקרב דוברי ערבית, הן בישראל והן בעולם.

בעקבות זאת, היחידה לשוויון בים המינים, ביחד עם אגף תכניות לאומיות, פיתחו תכנית סדנאית ייחודית לתלמידים בנים. כאן בתמונה אנו רואים את תלמידי כיתות ו' בבית ספר יסודי א' בחורפיש בסדנא.

❖ קרב

מה בין תכנית קרב לגפ"ן? - שילוב תוכנית קרב בבניית שפה בית ספרית

תכנית קרב כוללת בתוכה מגוון רחב של תחומי דעת ותוכניות העשרה ומהווה הזדמנות לבתי ספר לבחור תוכניות מותאמות לכל בית ספר כחלק מחזון ויעדים בית ספריים ושפה פדגוגית שמוטמעת בבית הספר.

השבוע, נציגנו, ביקרו בבית ספר "רגבה" במחוז הצפון, שם פגשו עשייה חינוכית ענפה שהשכילה לשלב את תוכנית קרב במארג הפדגוגי- החברתי- רגשי.

מנהל בית הספר, מר עדי הראל וצוותו, שמים דגש על חוסנם הרגשי והחברתי של הילדים לצד ההיבט הלימודי. כדי לפתח פרקטיקות הוראה ולמידה מגוונות ולא שגרתיות, הנהוגות בקרב, שיעורי קרב נלמדים בחלקם בנוכחות המחנכות, שלומדות אגב צפייה פעילה בשיעור את הפרקטיקות. פעילות זו היא במבנה "מודלינג", שבו המחנכת שותפה ברמות שונות

לפעילות כיתתה מאפשרת למחנכת לחוות עוד נקודת מבט על התלמידים, על הלמידה ועל ההוראה, ובהתאמה להמשיך את ההוראה המותאמת, ההתייחסות החברתית או נקודות החזקה של הילדים גם בשיעורים שאינם בתכנית קרב. המחנכות נחשפות ללמידה חוץ כיתתית כדרך שגרה, אשר מותאמת לתחומי ההעשרה שפועלים במרחב.

בסיור צפינו בשיעור בנושא אמת המים של תכנית "חקר טבע וסביבה". בחירת הנושא מחוברת לסביבת בית הספר, אמת המים ברגבה. התלמידים למדו על מבנה האמה, שיטת הובלת המים תוך כדי התנסות מעשית.

העבודה המיטבית בין תכנית קרב להנהלת בית ספר רגבה ממחישה כי חשיבה ושיתוף פעולה המתבססת על היכרות עם דרישות ואתגרי המערכת מובילה לכך ששיעורי ההעשרה במסגרת תכנית קרב הם כוח משלים משמעותי לשפה חינוכית, דגשים פדגוגיים לצד העשרת התלמידים בתחומי דעת מגוונים לצד תכנית הלימודים.

המעבר למודל הגמישות הפדגוגית הניהולית אפשרה ליותר רשויות וליותר בתי ספר להפעיל את תכנית קרב בתחומן, כאלה שהתוכנית הייתה חסומה בפניהם בעבר. כיום יכולה כל רשות ויכול כל מוסד חינוכי לבחור להפעיל את התוכנית בתחומו. בכל רשות יש רכז יישובי שישמח לעמוד לרשותכם/ן לבחינת רכישת התוכנית.

❖ מודל הדרכה מאמנת – מחוז חיפה

ההדרכה המאמנת נותנת מענה לשיעורים בכיתות ולשעות הפרטניות. חלק מיום ההדרכה מוקדש להדרכה ואימון בכיתות עצמן ובחלק להדרכה ואימון מחוץ לכיתה. בארבע שעות ההדרכה בכיתה, המדריכה משתלבת בחלקים רלוונטיים של השיעור ומדגימה מהלכי הוראה. לקראת הכניסה לשיעור, המורה והמדריכה המאמנת מתכננות ביחד באיזה שלב/חלק מהשיעור המדריכה מדגימה או משתלבת במהלך ההוראה. בשלוש שעות הנוספות, ההדרכה מתקיימת מחוץ לכיתה. בשעות אלו המורה והמדריכה מקיימים שיח הדרכתי בו הן דנות באופן יחידני או שכבתי על מהלך השיעור, הן ממשבות את השיעור ומתכננות את המשך ההוראה בהתאם להתנסות שחוו בכיתה.

5. ימי לוח חודש – ינואר – פברואר

			ינואר 2023
חומרי לימוד לעשרה בטבת	צום עשרה בטבת נקבע לזכר הטלת המצור על ירושלים. באותו יום צר נבוכדנצר מלך בבל עם חילותיו על ירושלים. ממצור זה החלה הפורענות שהסתיימה בחורבן בית המקדש הראשון ובגלות השכינה. אחרי השואה קבעה הרבנות הראשית לישראל שיום עשרה בטבת יהיה "יום הקדיש הכללי" לזכר הנספים בשואה שלא נודע יום מותם.	י' בטבת 3/1/2023	צום י' בטבת, יום הקדיש הכללי

מערכ שיעור ליום זאב ז'בוטינסקי	ולדימיר זאב ז'בוטינסקי, מדינאי, מנהיג ציוני, עיתונאי, סופר, משורר, מתרגם, נואם, הוגה דעות, מנהיג נוער ומייסד תנועת בית"ר (18.10.1880 - 4.8.1940). מייסד הגדודים העבריים, מייסד הזרם הרוזינוניסטי בציונות הצה"ר (ציונים רוזינוניסטים), מייסד הצ"ח (הסתדרות ציונית חדשה), מחדש רעיון המדינה היהודית של הרצל. נודע בעיקר בתורתו המדינית ומאבקו הפוליטי העיקש להגשמתה.	י"ב בטבת 5/1/2023	יום ז'בוטינסקי
יום השפה העברית	ממשלת ישראל קבעה את יום כ"א בטבת, יום הולדתו של אליעזר בן יהודה מחייה השפה העברית, ל"יום השפה העברית". לפניכם פעילויות מובחרות ותכני לימוד עדכניים ואיכותיים העוסקים ביום זה	כ"א בטבת (שבת) 14/1/2023	יום השפה העברית
שבוע החלל הישראלי	שבוע החלל הישראלי מתקיים ביחמת סוכנות החלל הישראלית במשרד המדע והטכנולוגיה. מטרתו של שבוע זה להגביר את הקשר וההזדהות של הקהל הרחב לתחום החלל ולהרחיב את העניין והסקרנות של צעירים בפעילות החלל בישראל	1/2023	שבוע החלל הישראלי (טרם נקבע)
בשבילי הזיכרון – תכנית חינוכית בנושא השואה	בשנת 2005 קבעה עצרת האו"ם את ה-27 בינואר כתאריך זיכרון בין לאומי להנצחת קורבנות השואה. תאריך זה נבחר משום שזהו יום כניסת הצבא האדום אל אושוויץ, המחנה המסמל יותר מכל את הניסיון להשמדה טוטאלית של העם היהודי	27/1/2023 ה' בשבט	יום השואה הבין לאומי
			פברואר 2023
יום הולדת לכנסת	בכ"ד בטבת תש"ט (25 בינואר 1949) התקיימו בפעם הראשונה הבחירות לכנסת, שבהקמתה נקראה 'האספה המכוננת'. המושב הראשון של האספה המכוננת היה בראש השנה לאילנות, ט"ו בשבט תש"ט (14 בפברואר 1949), בבניין הסוכנות היהודית בירושלים. יומיים לאחר מושב הפתיחה החליטה האספה המכוננת כי בית המחוקקים של מדינת ישראל ייקרא 'כְּנֶסֶת'. מקור השם בשמה של 'כנסת הגדולה', המוסד העליון של ראשי ישראל וחכמיה שהתכנס בירושלים לאחר שיבת היהודים מגלות בבל במאה החמישית לפני הספירה. מספר חברי הכנסת נקבע לפי מספר חברי 'כנסת הגדולה' – 120.	ט"ו בשבט 6/2/2023	יום הולדת לכנסת
יום המשפחה	יום המשפחה, לשעבר יום האם, נועד לציין את המשפחתיות והאימהות ומקומן בחברה. בישראל הוא מצוין בל' בשבט, יום מותה של הנרייטה סאלד.	ל' בשבט 21/2/2023	יום המשפחה
יום הצדק החברתי	יום הצדק החברתי הבינלאומי חל ב-20/2. צדק חברתי הוא אחד מעקרונות היסוד לשלום ולשגשוג בקיום משותף של אומות ובקרב אומות. לשם כך יש להעלות את עקרונות הצדק החברתי ולקדם שוויון בין המינים	20/2/23 כ"ט בשבט	יום הצדק החברתי

6. תכנית הלימודים במקרא – חינוך יסודי

לרשותכם מידע נוסף והרחבה בתחום תכנית הלימודים במקרא, בקישור המצורף:

<http://meyda.education.gov.il/files/yesodi/alon/alon80/mikra.docx>